CZU: 330.34:330.59:364.658 https://doi.org/10.59295/dnwe2025.36

ECONOMIC GROWTH AND QUALITY OF LIFE: REALITY AND DIVERGENCE

Maria FIȘTIC
Moldova State University, 60 Alexe Mateevici, Chisinau, Republic of Moldova
mariafistic45@gmail.com
ORCID iD: 0009-0001-6547-4210

Purpose of the article: *The article analyzes the relationship between economic growth and quality of life, focusing on how economic progress affects population well-being. It aims to identify the main economic, social, and political factors that shape quality of life, assess the inequalities arising from economic growth, and propose strategies for achieving sustainable and equitable development.*

Methodology: *The study uses both quantitative and qualitative research methods, including statistical analysis, comparative evaluation, and interpretation of economic data. The information base consists of legislative and regulatory documents, scientific and methodological works, statistical databases, and relevant case studies, allowing for a comprehensive analysis of the interaction between economic growth and quality of life indicators.*

Conclusions: *The findings show that while economic growth contributes to improved living standards, its benefits are unevenly distributed, creating social disparities. Sustainable progress requires balancing economic efficiency with social inclusion, equity, and environmental responsibility.*

Originality: *The originality of the article lies in its interdisciplinary approach that connects economic dynamics with human development, offering practical policy insights for enhancing both growth and quality of life.*

Keywords: *Economic growth, Quality of life, Sustainable development, Social equity, Public policy.*
JEL Classifications: O47, I31, Q01

INTRODUCERE

Creșterea economică nu este un obiectiv în sine, ci un mijloc prin care se poate îmbunătăți calitatea vieții, însă efectele sale pot varia în funcție de distribuția veniturilor, accesul la servicii esențiale și nivelul de incluziune socială. Deci, este semnificativ să se analizeze modul în care dezvoltarea economică influențează diferite aspecte ale vieții cotidiene, contribuind la reducerea sărăciei, îmbunătățirea sănătății și educației și creșterea nivelului de trai.

Analiza relației dintre creșterea economică și calitatea vieții, având în vedere impactul dezvoltării economice asupra bunăstării populației. În acest context, sunt examinate dimensiunile economice, sociale și de mediu ale calității vieții, precum și modul în care factorii macroeconomici influențează nivelul de trai.

Noțiunea de creștere economică a apărut relativ recent în istoria economiei, fiind introdusă după anul 1939. Aceasta a căpătat o importanță deosebită începând cu anii ’30, odată cu criza economică, moment în care „preocupările economiștilor s-au deplasat de la analiza microeconomică spre analiza problemelor macroeconomice, pentru a găsi factorii creșterii economice pe termen lung” și pentru a oferi „soluții pentru politicile economice ale țărilor cu economie de piață (Turcu, 2006). Pentru a fi considerată o creștere reală și durabilă, nu este suficient ca producția să crească pe termen scurt, ci este necesar ca „mișcarea ascendentă să fie durabilă și nu întâmplătoare”. Așadar, creșterea economică desemnează un „fenomen pe termen lung”, reflectat prin sporirea constantă a indicatorilor macroeconomici, precum PIB-ul și venitul național.

Calitatea vieții reprezintă un indicator esențial al bunăstării individuale și sociale, reflectând „măsura în care viaţa lor este bună”. Este un concept multidimensional, incluzând aspecte precum: condiţiile materiale de viaţă, sănătatea, locuirea, locul de muncă, viaţa de familie, echilibrul între viaţa privată şi viaţa profesională, bunăstarea subiectivă. Deci un aspect fundamental al calității vieții este faptul că aceasta nu se rezumă doar la nivelul economic, ci include și relația dintre individ și societate, încrederea în instituții și calitatea serviciilor publice. În plus, „cea mai importantă caracteristică a acestei abordări este faptul că oferă oamenilor „o voce” prin care aceştia pot evalua

aspecte ale vieții lor în cadrul instituţionalizat al ştiinţei. Această perspectivă permite o înțelegere mai profundă a modului în care oamenii percep și evaluează propria bunăstare (Calitatea vieții, 2019).

Relația dintre creșterea economică și calitatea vieții este complexă și nu întotdeauna liniară. Unele aspecte ale dezvoltării economice pot contribui la o îmbunătățire a condițiilor de viață, în timp ce altele pot avea efecte negative asupra mediului sau echității sociale.

MATERIALE ȘI METODE

În decursul cercetării s-au utilizat metodele comparației, grafică, abstracției științifice, analizei și sintezei, bazându-ne pe indicatori concreți ai stării și activității de producție a băncii. Datele cercetării reflectă creșterea economică în perioada anilor 2001-2023. Metodele de cercetare utilizate sunt atât cantitative, cât și calitative, incluzând analiza statistică, evaluarea comparativă și interpretarea datelor economice pentru a formula concluzii fundamentate.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Pentru a înțelege cum a evoluat creșterea economică in Republica Moldova se va prezenta un scurt istoric al ei. Economia Republicii Moldova a traversat fluctuații semnificative între 2001 și 2023, fiind influențată de schimbările guvernamentale, crizele economice globale și factori interni. PIB-ul țării a oscilat între perioade de creștere și recesiune, reflectând vulnerabilitatea economiei la șocuri externe și capacitatea sa de revenire.

1.*(2001-2009)*- În perioada guvernării Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), economia a cunoscut o creștere semnificativă, susținută în principal de agricultură, remitențe și exporturi.

- **2001-2008:** PIB-ul a crescut semnificativ în acești ani, cu rate variind între 3% și 7,8%. Un exemplu important este anul 2005, când economia a crescut cu **7,5%**, iar în **2008 cu 7,8%**.
- **2009:** Economia s-a contractat brusc cu **6%**, ca urmare a crizei financiare globale, în contextul scăderii cererii externe și instabilității economice internaționale [statistica.md, 2001-2008].

2.(2009-2015)- Alianța pentru Integrare Europeană (AIE) a preluat conducerea în 2009 și a reușit să redreseze economia.

- **2010:** PIB-ul a crescut cu 7,1%, marcând o revenire puternică după scăderea severă din 2009.
- **2011-2012:** Creșterea economică s-a menținut la 5,8% în 2011, dar s-a contractat ușor în 2012, înregistrând o scădere de 0,6%, cauzată în principal de condițiile climatice nefavorabile care au afectat agricultura. [statistica.md, 2011-2012]
- **2013-2015:** Economia a înregistrat o creștere importantă: PIB-ul a crescut semnificativ cu 9%", însă în **2015 a scăzut cu 0,3%** ca urmare a „scandalului bancar cunoscut sub numele de „Furtul miliardului". [statistica.md, 2013-2015]

3.(2015-2019) - Partidul Democrat (PD) a condus Moldova într-o perioadă de stabilitate economică moderată.

- **2016-2019:** Economia și-a continuat creșterea, însă într-un ritm mai redus, cu creșteri între 3,6% și 4,6%. Stabilitatea politică relativă a contribuit la menținerea creșterii economice.
- După **2019**, economia Moldovei a fost afectată de mai mulți factori externi, cum ar fi pandemia COVID-19 și războiul din Ucraina. [statistica.md, 2016-2019]
- 4.Guvernarea ACUM/PSRM/PAS (2019-prezent)
- **2020:** Pandemia COVID-19 a dus la o contracție severă de 8,3%. Scăderea consumului intern și reducerea remitențelor au avut un impact puternic asupra PIB-ului.
- **2021:** După criza din 2020, economia a înregistrat o creștere spectaculoasă de 13,9%, datorată relansării activităților economice post-pandemie și măsurilor de sprijin financiar adoptate de guvern.
- **2022-2023:** Deși economia și-a revenit în **2021**, în anii următori ritmul de creștere s-a încetinit. PIB-ul „a scăzut cu 5% în 2022", în mare parte din cauza „războiului din Ucraina, creșterii prețurilor la energie și inflației."

- **2023:** „Economia a înregistrat o ușoară creștere de 0,78%”, însă „incertitudinile regionale continuă să afecteze perspectivele economice pe termen scurt. (Mold-Street, 2024)

După aceasta analiza putem face concluzia, că economia Republicii Moldova a trecut prin multiple etape de creștere și criză. În perioada **2001-2019**, țara a cunoscut o expansiune economică bazată pe agricultură, exporturi și remitențe, cu câteva recesiuni cauzate de factori globali și scandaluri interne. După **2020**, pandemia COVID-19 și războiul din Ucraina au lovit puternic economia, provocând scăderi semnificative ale PIB-ului. Deși în **2021** s-a înregistrat o revenire puternică, incertitudinile regionale continuă să afecteze perspectivele economice ale țării.

Fluctuațiile PIB-ului în perioada analizată au fost influențate de mai mulți factori, cum ar fi :

- **Crize globale:** Criza financiară din 2008 și pandemia din 2020 au fost cele mai puternice șocuri economice globale care au afectat Moldova. În ambele cazuri, economia a suferit contracții semnificative, dar a reușit să își revină, cu toate că aceste reveniri au fost inegale.
- **Războiul din Ucraina:** Conflictul a avut un impact major asupra economiei Moldovei, atât din punct de vedere al fluxurilor comerciale, cât și al securității energetice. Moldova, fiind vecin direct cu Ucraina, a fost afectată de creșterea prețurilor la energie, perturbările în comerț și fluxurile de refugiați.
- **Remitențele:** Moldova este una dintre cele mai dependente țări de remitențele trimise de diaspora sa. Aceste fluxuri financiare au susținut constant cererea internă și consumul, jucând un rol important în creșterea PIB-ului. În perioade de criză globală, remitențele au scăzut, afectând negativ PIB-ul.
- **Agricultura:** Sectorul agricol este unul dintre cele mai importante motoare economice ale Moldovei. Condițiile climatice (secetă, inundații) au influențat PIB-ul în mod semnificativ în diferite perioade. Seceta din 2012, de exemplu, a dus la o scădere bruscă a creșterii economice.

După cum am menționat mai sus, calitatea vieții reprezintă un concept complex care include multiple aspecte ale bunăstării populației, precum nivelul veniturilor, accesul la servicii publice, sănătatea, educația și satisfacția față de viață. Studiul realizat de IMAS (Institutul de Marketing și Sondaje), finanțat de USAID (Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională) , a evaluat percepția moldovenilor asupra bunăstării lor, indicând o serie de provocări și progrese semnificative.

- **Context socio-economic și influența creșterii economice**

În ultimii ani, Republica Moldova a fost marcată de o combinație de oportunități și provocări economice. Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" a fost adoptată în 2022, având ca obiectiv modernizarea economiei și creșterea nivelului de trai. Totuși, "instabilitatea politică a avut un impact asupra guvernării, dezvoltării economice și coeziunii sociale". De asemenea, economia Moldovei rămâne dependentă de agricultură, remitențe și exporturi către Rusia și UE, fiind vulnerabilă la factori externi. Creșterea economică a influențat diferit calitatea vieții. Pe de o parte, venitul a fost identificat drept "cel mai puternic predecesor al fericirii și satisfacției", indicând că moldovenii cu venituri mai mari se declară mai mulțumiți de viața lor. Pe de altă parte, doar "58% din populația Republicii Moldova poate face față necesarului fără dificultate", ceea ce subliniază discrepanțele economice din societate.

- **Satisfacția vieții și fericirea**

Comparativ cu alte țari ale UE si țări candidate, Republica Moldova prezintă un nivel relativ ridicat al fericirii, cu un scor mediu de 7,2 față de 6,8 și mai mulțumiți de viața lor (6,7 față de 5,9). Totuși, sănătatea rămâne un motiv de îngrijorare, doar "37% dintre respondenți raportând că starea lor de sănătate este bună sau foarte bună". Aproape un sfert din populație (22%) are opinii negative despre propria sănătate. Acest aspect influențează negativ percepția generală asupra calității vieții.

- **Accesul la servicii publice și educație**

Calitatea serviciilor publice a fost evaluată drept "moderata", cu excepția pensiilor de stat, care au primit cel mai scăzut scor. Corupția reprezintă o problemă semnificativă, afectând percepția generală asupra asistenței medicale și educației. Totodată, deși Republica Moldova are un nivel mai

ridicat de participare pe piața muncii, timpul de muncă este mai mare decât media altor țări candidate, cu "43,5 ore pe săptămână comparativ cu 36 de ore". (Petruți, 2024)

În urma acestor constatări concluzionăm că calitatea vieții în Republica Moldova în perioada 2022-2024 reflectă o serie de divergențe. Pe de o parte, se observă o creștere economică și o anumită stabilitate relativă în unele domenii, dar pe de altă parte, persistența inegalităților economice, problemele din sistemul de sănătate și accesul limitat la servicii de calitate reduc nivelul general al bunăstării. Pentru a îmbunătăți situația, este necesară o continuare a reformelor economice și sociale, cu accent pe reducerea corupției și creșterea investițiilor în servicii publice de calitate.

Republica Moldova s-a confruntat, în ultimii ani, cu un mediu economic instabil, marcat de multiple crize. Totuși, guvernul a implementat politici menite să reducă impactul acestora și să asigure o redresare economică. Economia Republicii Moldova s-a confruntat în 2022 cu un număr fără precedent de șocuri, dar, datorită gestionării adecvate a crizelor și a sprijinului extern, a intrat în 2023 mai puternică și cu perspective bune de redresare rapidă. Această redresare este esențială pentru creșterea economică durabilă și pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. (Expert-Grup, 2023)

Un factor esențial în dezvoltarea economică este politica fiscală adoptată de stat. Pentru perioada următoare, politica fiscală tinde, pe de o parte, să asigure suficientă lichiditate pentru IMM-uri și să stimuleze investițiile private, în timp ce pe de altă parte, se va concentra pe consolidarea disciplinei fiscale. Această abordare echilibrată poate genera beneficii pe termen lung, contribuind la atragerea de noi investitori și la stabilizarea pieței muncii. (Expert-Grup, 2023)

Creșterea economică influențează direct calitatea vieții prin salarii mai mari și locuri de muncă mai bine plătite. În structura veniturilor populației crește ponderea salariilor, iar rolul remiterilor se reduce, deși acestea continuă să joace un rol important. Această schimbare indică o tranziție spre o economie mai sustenabilă, dependentă de activitatea internă și mai puțin de transferurile financiare din străinătate. Totuși, pentru a asigura o creștere sustenabilă a salariilor, este necesară o creștere a productivității muncii. Pentru a asigura pe termen lung salarii decente este nevoie de sporit productivitatea muncii. Aceasta poate fi realizată prin investiții în educație, cercetare și tehnologizare.

Pe termen lung, Republica Moldova are oportunitatea de a-și consolida poziția economică prin integrarea în Uniunea Europeană. Moldova trebuie să valorifice la maximum oportunitățile care derivă din statutul său de țară candidat la UE, care va aduce o deschidere de finanțare și mai mare din partea comunității externe. Aderarea la UE ar putea atrage investiții masive, care să contribuie la modernizarea infrastructurii, dezvoltarea afacerilor locale și creșterea nivelului de trai.

Republica Moldova, ca stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană (UE), are oportunitatea de a accelera dezvoltarea economică și de a reduce decalajele economice față de UE prin implementarea unor reforme structurale și prin atragerea investițiilor străine. Un sprijin semnificativ în acest sens este oferit de Planul de Creștere pentru Republica Moldova, adoptat de Comisia Europeană, în valoare de 1,8 miliarde EUR pentru perioada 2025-2027.

Planul de Creștere pentru Republica Moldova are ca obiectiv principal stimularea economiei și apropierea țării de standardele economice europene. Acest sprijin financiar va fi implementat printr-un Mecanism de reformă și creștere structurat pe trei poziții:

- Creșterea asistenței financiare în următorii trei ani, prin intermediul unui mecanism specific de reformă și creștere pentru Republica Moldova. Ținând cont de viitoarea agendă de reforme și de nevoile prioritare în materie de investiții discutate cu Republica Moldova, mecanismul ar putea sprijini construirea de drumuri, poduri și infrastructuri feroviare noi; securitatea energetică; subvențiile pentru energie; asistența medicală; integrarea Republicii Moldova în zona UE de roaming la tarife naționale și facilitarea accesului la internet în bandă largă în zonele izolate ale țării; îmbunătățirea accesului la finanțare și sprijin pentru 25 000 de întreprinderi, inclusiv pentru micile întreprinderi familiale.
- Consolidarea accesului la piața unică a UE prin libera circulație a mărfurilor și integrarea în lanțurile de aprovizionare; facilitarea conexiunilor comerciale și de transport; integrarea pe piața energetică a UE și decarbonizarea; integrarea pe piața digitală; accesul la zona unică de plăți în euro (SEPA).

- Sprijinirea reformelor socioeconomice și de importanță fundamentală ale Republicii Moldova pentru dezvoltarea sa socioeconomică, pe baza principalelor motoare ale creșterii economice: competitivitatea economică; reziliența economică, inclusiv în ceea ce privește infrastructura și energia; capitalul social; guvernanța economică; tranziția verde. Aceste reforme vor atrage investiții străine, vor îmbunătăți mediul de afaceri, vor sprijini întreprinderile mici și mijlocii, vor îmbunătăți competențele și calificările, vor consolida comerțul și exporturile, stimulând astfel creșterea economică și reducând decalajul economic față de UE.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030" (SND) reprezintă un document de viziune strategică pe termen lung, care are drept scop consolidarea rezilienței economice și crearea unei baze pentru dezvoltarea durabilă și incluzivă. Strategia propune o viziune de dezvoltare centrată pe om, unde omul este beneficiar, nu resursă sau instrument al dezvoltării. Prin obiectivele sale, SND urmărește atât creșterea economică, cât și îmbunătățirea calității vieții, prin intervenții prioritare în domenii esențiale precum veniturile populației, infrastructura, educația, protecția socială și mediul economic.

Asupra creșterii economice o influență majoră o prezintă creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților. Această măsură vizează impulsionarea productivității muncii, dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat, precum și reducerea sărăciei absolute cu 50% până în 2030. În acest sens, strategia propune politici publice care vor încuraja oamenii, în special categoriile vulnerabile, să-și realizeze aspirațiile profesionale, atât în calitate de angajați, cât și în calitate de angajatori.

Realitatea economică actuală relevă o serie de provocări care trebuie abordate pentru ca SND să înregistreze succes. Între 2015 și 2021 rata de creștere medie anuală a PIB-ului a fost de circa 3,1%, încetinind comparativ cu 2001-2010, când indicatorul era peste 5%". Fluctuațiile economice, crizele recente și vulnerabilitatea față de factori externi au avut un impact direct asupra nivelului de trai. Prin stimularea investițiilor, facilitarea accesului la finanțare pentru întreprinderi și dezvoltarea infrastructurii, strategia poate asigura o creștere economică sustenabilă. (Expert-Grup, 2023)

Calitatea vieții este un element central al SND, iar strategia vizează "ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării neoficiale", precum și crearea unui sistem de protecție socială solid și incluziv. Republica Moldova se confruntă cu un nivel ridicat al inegalităților sociale, iar "rata NEET („Not in Education, Employment, or Training- nu este în educație, ocupare sau formare) a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani a ajuns la 26,4% în 2021 (UE: 13,1%)". Această situație impune necesitatea unor politici eficiente care să faciliteze integrarea tinerilor pe piața muncii și reducerea abandonului școlar. (Government of the Republic of Moldova, 2022)

Republica Moldova se află într-un moment decisiv al dezvoltării sale economice, iar sprijinul oferit de Uniunea Europeană prin Planul de Creștere reprezintă o oportunitate unică. Prin implementarea reformelor necesare și valorificarea acestui sprijin financiar, Republica Moldova poate să accelereze procesul de integrare europeană, să stimuleze creșterea economică și să îmbunătățească semnificativ calitatea vieții cetățenilor săi. Aceste schimbări vor avea un impact pe termen lung, transformând Republica Moldova într-o economie mai competitivă și reziliență pe plan european și global. (European Commission, 2024)

CONCLUZII

În urma analizei interdependenței dintre creșterea economică și calitatea vieții în Republica Moldova, putem concluziona la următoarele concluzii:

- Creșterea economică joacă un rol esențial în îmbunătățirea calității vieții, dar impactul său depinde de distribuția echitabilă a veniturilor și accesul populației la servicii de bază.
- "Între 2015 și 2021 rata de creștere medie anuală a PIB-ului a fost de circa 3,1%, încetinind comparativ cu 2001-2010, când indicatorul era peste 5%". Această tendință indică necesitatea unor politici economice mai eficiente pentru a asigura o creștere sustenabilă.

● Diminuarea ratei sărăciei din ultima perioadă nu s-a transpus și într-o îmbunătățire substanțială a accesului oamenilor la infrastructură, utilitățile publice și condiții decente de trai, ceea ce arată că dezvoltarea economică trebuie însoțită de investiții în servicii publice și infrastructură.

● Nivelul scăzut al ocupării forței de muncă și al productivității limitează impactul pozitiv al creșterii economice asupra calității vieții. Rata NEET a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani a ajuns la 26,4% , ceea ce subliniază necesitatea unor măsuri pentru integrarea tinerilor pe piața muncii.

Recomandări:

● Implementarea unor politici economice care să stimuleze creșterea productivității muncii și să reducă inegalitățile de venit, asigurând o distribuție echitabilă a beneficiilor economice.

● Dezvoltarea unor programe de sprijin pentru ocuparea forței de muncă, cu accent pe integrarea tinerilor și a grupurilor vulnerabile, pentru a reduce rata NEET și a crește participarea pe piața muncii.

● Creșterea investițiilor în infrastructura publică, în special în zonele rurale, pentru a asigura sisteme eficiente, durabile și sigure de transport și acces egal la servicii de bază.

● Consolidarea sistemului de protecție socială pentru a minimiza impactul inflației asupra veniturilor populației și a reduce nivelul de sărăcie absolută.

REFERINȚE

1. Blanovschi, A. (2013). Creșterea și ciclicitatea economică. *Creșterea și ciclicitatea economică, 2*(78), 59–65. ISSN 1813-8489
2. Calitatea vieții. (2019). *Calitatea vieții, XXX*(3), 312. ISSN 1018-0389
3. Comisia Europeană. (2024). *Planul de creștere pentru Republica Moldova*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_24_5124
4. Expert-Grup. (2023). *MEGA, ediția a XXIV-a: Relansarea economică din 2023: prognoze, riscuri și priorități de politici*. https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/2532-mega-edi%C8%9Bia-a-xxiv-a%E2%80%9Erelansarea-economic%C4%83-din-2023-prognoze-riscuri-%C8%99i-priorit%C4%83%C8%9Bi-de-politici%E2%80%9D&category=178
5. Guvernul Republicii Moldova. (2022, December 7). *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*. https://gov.md/ro/moldova20230
6. Hămuraru, M. (n.d.). *Noua economie și riscurile calității vieții*. ISSN 2587-4446
7. Mold-Street. (2024, September 10). *Evoluția PIB-ului Republicii Moldova în anii 2001–2023: Impactul guvernărilor și al crizelor globale*. https://www.mold-street.com/noutati/evolutia-pib-ului-republicii-moldova-in-anii-2001-2023-impactul-guvernarilor-si-al-crizelor-globale
8. Petruți, D. (2024, July 24). *Calitatea vieții în Republica Moldova*. IMAS.
9. Turcu, V. (2006). *Macroeconomie*. Timișoara. ISBN 973-9198-86-4